

Любов ЛЕТЮЧА,

orcid.org/0000-0002-0481-850X

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання

Університету Григорія Сковороди в Переяславі

(Переяслав, Київська область, Україна) *letinna@ukr.net*

Ірина БОЧАРОВА,

orcid.org/0000-0003-0370-8410

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов

Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

(Київ, Україна) *irinabocharova1957@gmail.com*

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ ПЕРЕГОВОРІ З РОСІЄЮ: ПОРІВНЯННЯ «НАУКОВОГО» ТА «НАЇВНОГО» БАЧЕННЯ

У статті розглядається поняття «мовна картина світу» в аспекті кореляції з наївною та науковою моделлю світу. Це поняття детермінується як цілісна система індивідуальних та колективних знань і уявлень про світ, сформованих у свідомості людини та оформлених у мові. Пояснюється відмінність між науковим та повсякденним мисленням, що пов'язано з проблемою уявлення знання у мовній картині світу.

Підкреслено, що одним із найважливіших процесів мислення, пов'язаних зі створенням образу світу, є категоризація: класифікація, систематизація знань про світ, а основною одиницею аналізу когнітивних процесів систематизації знань виступає концепт. Актуальність нашої розвідки зумовлена необхідністю експлікації змісту концепту ПЕРЕГОВОРІ З РОСІЄЮ як ключового вузла сучасної концептосфери, що визначає стратегії мовленнєвої поведінки соціуму в кризові періоди.

Здійснено порівняльну характеристику репрезентації концепту ПЕРЕГОВОРІ З РОСІЄЮ в науковому дискурсі та наївній мовній картині світу українців періоду 2024–2026 років. Проаналізовано дихотомію між науковою мовою, де переговори трактуються як раціональний дипломатичний інструмент, засіб легітимації та фіналізації конфлікту, і наївною мовою, що об'єктивується через низку специфічних механізмів: від використання сленгу та неологізмів до складної метафоризації. Особлива увага зосереджена на дослідженні домінуючих метафоричних моделей наївної свідомості.!

Встановлено, що якщо в науковому просторі концепт зберігає ознаки прагматичного розв'язання проблеми, то в наївній картині світу він як базовий, емоційно заряджений культурний феномен, що сприймається повсякденною свідомістю, зазнав повної деструкції, трансформувавшись у концепти «загрози», «екзистенційного ризику». Висновки статті підкреслюють високий рівень когнітивного дисонансу між офіційним дипломатичним нарративом та стихійним народним сприйняттям діалогу з агресором.

Ключові слова: концепт ПЕРЕГОВОРІ З РОСІЄЮ, наївна мовна картина світу, науковий дискурс, метафорична модель, метафора, когнітивна лінгвістика.

Liubov LETIUCHA,

orcid.org/0000-0002-0481-850X

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Foreign Philology, Translation and Teaching Methods

Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav

(Pereiaslav, Kyiv region, Ukraine) *letinna@ukr.net*

Iryna BOCHAROVA,

orcid.org/0000-0003-0370-8410

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Foreign Languages

Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman

(Kyiv, Ukraine) *irinabocharova1957@gmail.com*

REPRESENTATION OF THE CONCEPT NEGOTIATIONS WITH RUSSIA: A COMPARISON OF THE “SCIENTIFIC” AND THE “NAIVE” PERSPECTIVES

The article examines the concept of the “linguistic worldview” in its correlation with the naive and the scientific models of the world. This concept is defined as an integral system of individual and collective knowledge and representations of the world, formed in human consciousness and structured through language. The distinction between scientific and

everyday thinking is clarified in relation to the problem of knowledge representation within the linguistic worldview.

It is emphasized that one of the most significant cognitive processes involved in constructing the image of the world is categorization, that is, the classification and systematization of knowledge about reality. The primary unit of analysis of cognitive processes underlying the systematization of knowledge is the concept. The relevance of this study is determined by the need to explicate the content of the concept NEGOTIATIONS WITH RUSSIA as a key node of the contemporary conceptual sphere that shapes societal speech behavior strategies during periods of crisis.

The article provides a comparative characterization of the representation of the concept NEGOTIATIONS WITH RUSSIA in scientific discourse and in the naive linguistic worldview of Ukrainians in the period 2024–2025. The dichotomy between scientific language, in which negotiations are interpreted as a rational diplomatic instrument and a means of legitimizing and bringing a conflict to its conclusion, and naive language, which is objectified through a range of specific mechanisms – from the use of slang and neologisms to complex metaphorization – is analyzed.

Particular attention is devoted to the dominant metaphorical models of naive consciousness: the morbid (disease-based) model, the criminal model, the spatial model, and the trap model. It is established that whereas in scientific discourse the concept retains the features of a pragmatic problem-solving mechanism, in the naive worldview it, as a basic emotionally charged cultural phenomenon perceived by everyday consciousness, has undergone complete destruction, transforming into the concepts of “threat,” “betrayal,” and “existential risk.”

The conclusions of the article emphasize the high level of cognitive dissonance between the official diplomatic narrative and the spontaneous popular perception of dialogue with the aggressor.

Key words: concept NEGOTIATIONS WITH RUSSIA, naive linguistic worldview, scientific discourse, metaphorical model, metaphor, cognitive linguistics.

Постановка проблеми. Концепт ПЕРЕГОВОРІ З РОСІЄЮ (далі ПЕРЕГОВОРІ) є одним із найбільш актуальних та динамічних у сучасному українському дискурсі, оскільки він безпосередньо відображає надії та прагнення українського народу до миру після розпочатого російською федерацією вторгнення.

Невипадково термін «ПЕРЕГОВОРІ» за версією словника сучасної української мови та сленгу «Мислово» стало словом 2025 року, що зумовлено політичними змінами у США та першими за тривалий час прямими контактами між Україною та РФ.

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується докорінними змінами в колективній свідомості, спричиненими екзистенційними викликами повномасштабної війни.

У цьому контексті особливої ваги набуває дослідження наївної мовної картини світу як специфічного способу сприйняття та впорядкування реальності пересічним мовцем, що фіксується у повсякденному мовленні, соціальних мережах та медіадискурсі.

Центральним елементом цієї картини світу став концепт ПЕРЕГОВОРІ, який перестав бути абстрактною історичною чи політичною категорією, трансформувавшись у тотальну реальність, що пронизує всі сфери життя українського народу.

Актуальність нашої розвідки зумовлена необхідністю експлікації змісту концепту ПЕРЕГОВОРІ як ключового вузла сучасної концептосфери, що визначає стратегії мовленнєвої поведінки соціуму в кризові періоди.

Аналіз досліджень. Питання українсько-російських переговорів як інструменту фіналізації війни залишається предметом інтенсивного обговорення в національному та міжнародному вимірах. Дискурс навколо цієї теми має всеохопний характер, реалізуючись на офіційному, експертному та приватному рівнях, що підтверджує зна-

чу когнітивну та соціальну вагу цього питання для різних верств суспільства. Сьогодні дискурс навколо переговорів має значну когнітивну та соціальну вагу для різних верств суспільства, що підкреслюється низкою досліджень із політичної психології, соціології, теорії міжнародних відносин тощо. Матеріали цих досліджень часто слугували нам фундаментом для опису ціннісного (аксіологічного) та прагматичного компонентів аналізованого концепту. Зокрема, дослідження (Міщенко, 2024) допомагає нам прийти висновку, чому в «наївній картині світу» переговори з росією можуть сприйматися як «зрада» або «порятунок» – залежно від рівня довіри до влади.

Із лінгвістичного погляду аналізується концепт ПЕРЕГОВОРІ на рівні виявлення вербальних та невербальних складників англословного дипломатичного дискурсу (Кащисин, 2019). Обмежена кількість досліджень репрезентації дихотомії між науковою та наївною мовою щодо системного аналізу концепту ПЕРЕГОВОРІ обумовлює новизну нашої наукової доробки.

Для поглиблення аналізу репрезентації концепту ПЕРЕГОВОРІ З РОСІЄЮ доцільно протиставити лексику офіційно-ділового й медійного дискурсів, статті словників української мови (наукова картина світу) та результати новинних стрічок інтернет-джерел, які експлікують авторське та народне мовотворення (наївна картина світу).

Мета дослідження: дати порівняльну характеристику вербалізації та когнітивної структури концепту ПЕРЕГОВОРІ, виявивши спільні риси та специфічні розбіжності між його представленням у науковому (термінологічному) дискурсі та наївній (побутовій/медійній) мовній картині світу.

Виклад основного матеріалу. Безперервне накопичення досвіду та поглиблення когнітивних структур сприяють постійній трансформації картини світу, перетворюючи її на складну багато-

рівневу систему. Це зумовлює виникнення розгалуженої мережі світоглядних моделей, що, своєю чергою, актуалізує необхідність розроблення наукової типології картин світу та визначення чітких параметрів їхньої диференціації.

У світлі нашого дослідження викликає інтерес класифікація І. О. Голубовської, яка розмежовує наукову (концептуальну) та національно-мовну моделі реальності. Дослідниця наголошує, що наукова картина світу є продуктом спеціалізованої свідомості, тоді як мовна – результатом інтерпретації дійсності «наївною» свідомістю. Остання, фіксуючись у специфічних формах конкретної мови, створює унікальну для кожного етносу суб'єктивну субстанцію – мовну картину світу (Голубовська, 2004: 11).

На думку вчених (Б.Л. Уорф та ін), різниця між науковим і повсякденним мисленням – це різниця між науковою та наївною картиною світу, але провести логічно чітку лінію демаркації між ними неможливо, оскільки природна мова виступає основним семіотичним «постачальником» наукової мови – вторинної

семіотичної системи. Тому вплив мовного фактора позначається і на змістовній, текстовій стороні наукової картини світу, яка формується завдяки уточненням і специфікаціям основних мовних моделей наївної картини світу.

При виявленні розбіжностей між науковою та наївною картинами світу часто підкреслюється, що вони полягають перш за все в різних способах відображення дійсності – чуттєвому або раціональному, що знаходить своє вираження у номінації: в основі термінів, що відображають наукові ментальні процеси, лежить раціональне пізнання навколишнього світу, тоді як в основі мовних одиниць, що відображають повсякденне сприйняття, лежить чуттєве освоєння дійсності.

Одним із найважливіших процесів мислення, пов'язаних зі створенням образу світу, є категоризація: класифікація, систематизація знань про світ. Водночас основною одиницею аналізу когнітивних процесів систематизації знань виступає концепт. Концептосфера особистості репрезентує впорядковану мережу концептів, що зберігаються в пам'яті. Мова у цьому процесі виконує роль ключового медіатора, що відкриває шлях до вивчення внутрішнього змісту свідомості та будови мисленевих категорій. Вербалізація дозволяє не лише пізнати, а й наочно представити вагому частку концептуального досвіду, зафіксованого мовцем.

У дослідженні за основу було взято визначення концепту Ж. Краснобаєвої-Чорної, яка тлумачить його як «одиницю мислення й пам'яті, що постає

в результаті тривалого і складного процесу, наділяється мовною оболонкою (виражається лексичними, фразеологічними, пареміологічними одиницями, прецедентними текстами, етикетними формулами тощо), підлягає процесам специфікації, узагальнення, абстрагування та модифікації (змінам, уточненню, розширенню / звууженню), характеризуючись динамічною природою, відзначається «стереотипністю» й «константністю», утворена множинністю складників і наповнена культурним змістом, виконує пізнавальну функцію, функції орієнтування у світі та збереження знань про світ» (Краснобаєва-Чорна, 2009: 140).

Для досягнення мети дослідження ми обрали методику когнітивно-дискурсивного аналізу концепту, яка передбачає поєднання когнітивного підходу (моделювання ментальної структури концепту, виділення його ядра та периферії) з дискурсивним (аналіз функціонування мовних одиниць у конкретних типах текстів, врахування прагматичного контексту та ідеологічних чинників). Ця методика дозволяє дослідити концепт ПЕРЕГОВОРИ не лише як «застиглу» словникову одиницю, а й як живий елемент мовлення, що змінюється залежно від ситуації.

У дослідженні ми притримуємося ядерно-периферійної структурної організації концепту, що отримала назву – польова модель концепту (Селіванова, 2006: 10), де ядро концепту – словникові дефініції ключової лексики концепту, а периферія містить асоціації.

Для реконструкції логіко-поняттєвого ядра аналізованого концепту звернемося до представлення лексики-репрезентанта у спеціалізованих словниках: «**ПЕРЕГОВОРИ**, *-ів, мн*. 1. Розмова, бесіда з метою обмінятися думками або домовитися про що-небудь з кимсь. 2. Обговорення з метою з'ясування думок, настроїв сторін або укладення угоди» (Словник-ua). Подібне визначення пропонує Великий тлумачний словник сучасної української мови: «**ПЕРЕГОВОРИ**, *ів, мн*. 1. Обговорення якої-небудь справи з метою досягнення згоди, порозуміння між сторонами. 2. Розмови між ким-небудь для обміну думками, відомостями і т. ін. (Бусел, 2005).

Лексикографічний аналіз концепту дає змогу визначити його ядро, яке включає диференційні ознаки (семи), що формують ядро концепту в науковій картині світу:

1) процесуальність: *розмовляти, обговорювати;*

2) телеологічність (спрямованість на мету): *домовлятися, досягати згоди, порозуміння, укладення угоди;*

3) суб'єктність: *сторони*;

4) інформативність: *обмін думками, відомостями*.

Тобто, у науковому (раціональному) розумінні переговори – це передусім інструментальний процес вирішення конфліктів або координації спільних дій.

Контекстний аналіз наукового (термінологічного) дискурсу уможливив перехід від аналізу ядра концепту до дослідження його периферії, що оточує ядро нашаруваннями, які роблять концепт термінологічно точним:

Ближня периферія.

1. Конкретизація процесуальності:

*І хоча протягом останніх місяців минулого року вдалося уникнути включення в **переговорний трек** питання про офіційний статус російської мови та російської церкви... (Зовнішня політика та безпека, 03.02.2026). **Новий раунд переговорів між Україною, Росією та Сполученими Штатами відбудеться в Женеві** (Радіо Свобода, 03.02.2026). **Дипломат каже, що виходити з переговорів не треба, але інколи треба демонструвати дипломатичні демарші** (Апостроф, 13.02.2026).*

2. Конкретизація спрямованості на мету:

*Прем'єр-міністр Нідерландів Дік Схооф заявив, що **перемовини щодо справедливого і тривалого миру** можливі лише за участю України та в контексті припинення вогню (УКРІНФОРМ, 12.08.2025). **Збереження суверенітету та надійні гарантії безпеки** – пріоритети для Києва на майбутніх мирних переговорах, запевнив Володимир Зеленський (Політика\Європа, 01.12.2025). **Переговори в Женеві можуть стати майданчиком для заяв, але не для реальних компромісів**. Росія, за словами експерта, продовжує діяти в логіці тиску, ультиматумів і пропаганди, а не пошуку миру (ТСН, 17.02.2026).*

3. Конкретизація суб'єктності (інституалізація):

*Президент Володимир Зеленський 15 травня затвердив **склад української делегації для переговорів із Росією у Стамбулі** (Українська правда, 15.05.2025.). **Україна на цих переговорах – єдина країна, представлена на міністерському рівні** (DW, 24.03.2025). **У Женеві розпочався другий день тристоронніх переговорів між Україною, США та рф** (UA. NEWS, 18.02.2026).*

Водночас аналіз текстів наукового дискурсу презентує не тільки конкретизацію, а й розширення ядра концепту ПЕРЕГОВОРИ:

*1. **Обов'язковість дотримання міжнародних норм**: Згідно з **міжнародним правом**, будь-які переговори з рф мають відбуватися на основі*

принципів суверенітету і непорушності кордонів (LUR.BIZ.UA, 02.10.2025).

*2. **Етапність**: **Рамки переговорів Україна-Росія. I. Ключові принципи Угоди та переговорного процесу <...> II. Наступний крок** – узгодження припинення вогню та порядку денного для зустрічі лідерів <...> **III. Припинення вогню <...> IV. Заходи зміцнення довіри <...> V. Зустріч лідерів** (Аргумент, 2025.06.02.). **Переговори між Україною та Росією наблизилися до завершальної стадії, і шанси на мирну угоду вищі, ніж будь-коли раніше** (UA. NEWS, 09.02.2026).*

*3. **Часова та просторова локація**. Переговори як перманентний стан, що не має фіксованого завершення до моменту імплементації рішень. Простір розширюється до геополітичних масштабів. Заголовок: **В Абу-Дабі тривають тристоронні переговори – ОП** (УКРІНФОРМ, 23.01.2026). Заголовок: **Туреччина та Китай розробляють платформи для переговорів між Україною та РФ, - ISW** (УНІАН, 29.02.2024). Заголовок: **Зеленський та Рютте обговорили формати та майданчики для перемовин з РФ** (Суспільне. Новини, 25.05.2025).*

***Дальня периферія**, яка додає концепту ознаки суміжних галузей:*

*1. **Психологія**: Володимир Путін використовує **психологічні маніпуляції**, щоб впливати на Дональда Трампа, утримуючи його в переговорах якомога довше <...> (Геополітика, 23.08.2025.). **Кремль маніпулює результатами переговорів**, зокрема саміту на Алясці, та звинувачує Україну в ескалації, щоб виправдати свою відмову від компромісу (24 Канал, 25.01.2026.).*

*2. **Народна метеорологія**: **Російсько-український переговорний процес на початку 2026 року остаточно перетворився на дипломатичний «день бабака»**. (Україна кримінальна, 12.02.2026).*

Отже, в науковій картині світу концепт ПЕРЕГОВОРИ З РОСІЄЮ – це інституціоналізований процес, де об'єктом є не розмова, а текст майбутньої угоди чи правовий документ.

На відміну від наукового дискурсу, де переговори – це регламентована процедура, наївна мовна свідомість наділяє цей концепт яскравою образністю та емоційністю, уточнюючи та розширюючи таким чином його ядро:

*1) процесуальність: **Блогер додав, що ПЕРЕГОВОРИ З РОСІЄЮ перетворюються на «порожні розмови»** (РБК-Україна, 08.09.2025). **«Якщо Росія перетворить зустріч у Стамбулі на порожні балачки, то повинен бути новий рівень тиску, нові санкції і не лише від Європи»** (УКРІНФОРМ, 02.06.2025). **Женевська здибанка** пройшла доволі*

успішно <...> (ЗБРУЧ, 05.12.2025). Але ж такий «картковий будиночок» штучних «мирних домовленостей» обов'язково розсиплеться (Главком, 13.02.2026). <...> під переговорами Москва розуміє виключно капітуляцію України. Тобто рекетирським «базаром» забрати те, чого не спромоглися за чотири роки повномасштабки <...> (Волинь.UA, 18.02.2026).

2) телеологічність (спрямованість на мету): Заголовок: Чому Кремлю вигідна тимчасова заморозка війни (Главком, 09.02.2026). «Росія буде **тягнути kota за хвіст** із перемовинами й до реальних результатів, щоб всі розуміли та не будували ілюзій, **ще треба буде гребти та гребти**», – сказав Ар'єв. (TELEGRAF, 05.02.2026). У результаті в інформаційному просторі утворюється **мильна бульбашка**. Нібито ще трохи – і все вирішиться. **Хоча до цього «трохи» треба ще рачки доповзти** кілька кілометрів (ОВОЗ.UA, 29.01.2026). Я не думаю, що зараз варто говорити про якісь вагомні прориви. Я хотів би в це вірити, але наразі це видається якщо не фантастикою, то **близько до фантастики** (ТСН, 17.02.2026).

3) суб'єктність: Чи можуть переговори з **агресором** стати шляхом до миру, чи це лише пастка, яка узаконить злочини? (LIGA.net, 13.02.2025)

4) інформативність: Коли росіяни почнуть сприймати переговори серйозно та будуть готові реально займатися переговорами, а не **імітувати бурхливу діяльність** (Borislav Vereza, 08.02.2026). Провокації та **імітація дипломатії**: навіщо Кремль продовжує затягувати мирні переговори з росією – думки експертів (FREEDOM, 05.01.2026). **Всі «ХОТЄЛКИ ПУТІНА» знову на столі перемовин!** (КІЇВ24|Телеканал Київ, 17.02.2026).

5) часова та просторова локація. Для пересічного мовця ПЕРЕГОВОРИ З РОСІЄЮ мають чітку дискретність, часто обмежений простір. На запитання, чи розпочалися перемовини, він відповідає: «Був коментар Президента якраз перед тим, як група там **пішла на одну із зустрічей, а це ще вдень було**» (В Абу-Дабі тривають тристоронні переговори – ОП. УКРІНФОРМ. 23.01.2026). Заголовок: Як змусити Росію сісти за **стіл переговорів**. (Голос Америки: головне, 17.10.2024). Заголовок: **Переговори з РФ навіть не дійшли до нульової позиції**, – Безсмертний (ЕСПРЕСО, 05.02.2026).

В наївній свідомості аналізований концепт часто обростає метафорами, які кардинально відрізняються від сухого юридичного підходу. Тому для репрезентації концепту ПЕРЕГОВОРИ ми залучили «надпотужний, на нашу думку, інструмент – метафору, оскільки метафору можна

вважати активним засобом впливу на читача» (Летюча, Бочарова, 2023).

Аналіз мовлення не фахівців, а звичайних носіїв мови дозволяє нам виділити наступні домінуючі метафоричні моделі:

1. ПЕРЕГОВОРИ – ЦЕ ТОРГ: Переговори трактуються як процес купівлі-продажу, де головне – «збити ціну» або «виторгувати» кращі умови. **Росія розігрує тему «переговорів» як тактику торгу, але правда полягає в тому, що росії не вистачає людей і техніки для великого наступу** (UNN, 15.05.2024). «Тому, я думаю, ці всі фактори змусили Росію, змусили Путіна все-таки увійти в перемовинний процес. Зараз в них мета очевидна для всіх. Вони мають **продати** для свого внутрішнього глядача те, що вони перемогли, що вони досягли якихось цілей» (Главред, 12.02.2026.).

2. ПЕРЕГОВОРИ – ЦЕ ГРА/ВИСТАВА: Учасники переговорів сприймаються як актори, що мають ролі, а сам процес – як зрежисоване дійство, імітації процесу задля зняття санкцій чи затягування часу, водночас справжні наміри приховано. **Це продовження реалізації доктрини «гри в Трампа»**. **Це гра** виключно на президента США. І в цю гру зараз **грають** усі. Американська делегація, російська делегація, українська делегація (ОВОЗ. UA, 29.01.2026). Заголовок: **Переговірники РФ за лайтунками** пом'якшують свою позицію щодо України, – Київ Independent (UNIAN, 21.01.2026). Є тільки одна річ, що змусить Москву припинити **«танці нанайський хлопчиків»** на переговорах (ЗБРУЧ, 05.12.2025). «Коли він розуміє, що жодних рішень не буде, можна ставити клоуна Медінського, який **розігруватиме клоунаду перед НАТО й перед усім світом**» (ТСН, 17.02.2026). Заголовок: **«Тепер м'яч на боці Росії»**. Чим завершилися переговори США та України у Саудівській Аравії про мир (BBC NEWS Україна, 11.03.2025).

3. ПЕРЕГОВОРИ – ЦЕ ПАСТКА/ВІЙНА: Сприйняття переговорів не як пошуку компромісу, а як продовження бойових дій іншими засобами, де мета – «перемогти» опонента або заманити його в глухий кут.

Заголовок: **NYT: Переговори в Абу-Дабі завершилися натяками на глухий кут** (UNIAN, 06.02.2026). Найбільш ймовірним варіантом для п'ятого року війни, автори публікації бачать війну на виснаження з **переговорами «по колу»** (ПОЛІТАРЕНА, 29.01.2026). Заголовок: **Переговори Росії та України – Кремль наполягає на повній дипломатичній та військовій капітуляції Києва** (renews, 17.02.2026.). Заголовок: **Прямі переговори з Росією – завжди пастка**, – дипломат Лубківський (Еспресо. Біла Церква, 29.01.2026).

Але політично, ми **вперлися в стіну**... (UNIAN, 26.01.2026). Москва вимагає передачі решти Донецької області, Київ називає це **«бомбою уповільненої дії»** (УНІАН, 01.02.2026).

4. ПЕРЕГОВОРИ – ЦЕ ХВОРОБА. У контексті переговорів використання цієї концептуальної метафори зазвичай з'являється тоді, коли комунікативний процес стає деструктивним, затяжним або болісним для учасників. *Сторони провели судово-медичний розтин, а потім обрізання попереднього плану миру, який чомусь називали «планом Трампа»* <...> (ЗБРУЧ, 05.12.2025). Заголовок: *Україні запропонують «гіркі пігулки»*: Горбач – про перспективи переговорів щодо завершення війни (Главред, 17.02.2025). Такий нехай не найстійкіший варіант (заморожування війни) для України може бути кращим, ніж **самовбивча** задача Росії тих територій, які вона ще не захопила (reNews, 01.09.2025). <...> Вашингтон намагається **реанімувати** домовленості (УНІАН, 01.02.2026).

5. ПЕРЕГОВОРИ – ЦЕ БУДІВНИЦТВО. Ця метафора пояснює сприйняття переговорів як творчий процес створення структури, яка має витримувати навантаження реальності.

<...> **фундамент для цих домовленостей** сторони почали закладати ще минулого тижня в Женеві, а поточні переговори стали продовженням цієї роботи (Фокус, 13.11.2025). Заголовок: *Блюменталь: мир можливий лише за умови «залізобетонних» гарантій безпеки для України від США* (Радіо Свобода, 17.02.2026).

6. ПЕРЕГОВОРИ – ЦЕ ПОЧУТТЯ/ЕМОЦІЇ. «Значну роль у когнітивних процесах відіграють емоції» (Mizin, Letiucha, 2019). Емоційна метафора перетворює концепт ПЕРЕГОВОРИ з логічного процесу на глибоко особистісний досвід. Вона підкреслює, що людина в наївній картині світу – це не «*homo economicus*» (раціональна істота), а «*homo emoticus*» Домінування антропоцентричних асоціацій вказують на сприйняття переговорів як складного психоемоційного акту, а не лише формальної процедури.

*«Все-таки мир важливіший, ніж війна до кінця. Суспільство схилилося до цього. Можна це трактувати як **втому**, можна як **завгодно**. Але зрозуміло, що коли жодна сторона не перемагає на полі бою, то треба шукати переговори»* (РБК-Україна, 26.05.2025). *«Наприкінці другого дня переговорів <...> У мене з'явилося **відчуття надії**»* (Дзеркало тижня, 02.01.2026). Заголовок: *Переговори між Україною та Росією: Зеленський висловив **розчарування**, Білий Дім відповів* (Ново-волинський інформаційний портал, 19.02.2026).

*Це питання **справедливості** передусім і в цілому погляду на цю війну: як та чим все це закінчиться* (Суспільне. Новини, 13.05.2025).

Заголовок: *«Угода з дияволом»: Данія застерігає США від поспішного миру з Путіним без України* (РБК-Україна, 12.08.2025). *«Будь-які **переговори люблять тишу**. Але, звісно, ми всі побачимо результат», - сказав Буданов.* (BBC Україна, 21.01.2026). *Що бачить Трамп на карті України? <...> Що бачить кожен українець – **сльози, біль, нестерпний біль** ...* (Допис користувача. ТСН, 12.08.2025).

Висновки. Аналіз репрезентації концепту ПЕРЕГОВОРИ З РОСІЄЮ у науковій та наївній картинах світу дозволяє виявити суттєву дивергенцію між термінологічною точністю та суб'єктивною образністю та емоційністю.

У науковому дискурсі концепт ПЕРЕГОВОРИ З РОСІЄЮ постає як раціоналізована модель комунікації: переговори трактуються як засіб розв'язання конфліктів або досягнення співпраці через вербальний обмін пропозиціями. Лексикографічний аналіз концепту дав нам змогу визначити його вербалізоване ядро, яке включає такі диференційні ознаки, як процесуальність (*розмовляти, обговорювати*); телеологічність (спрямованість на мету) (*домовлятися, досягати згоди, порозуміння, укладення угоди*); суб'єктивність (*сторони*); інформативність (*обмін думками, відомостями*). Контекстний аналіз наукового дискурсу дозволив нам дослідити периферію деемоціонізованого ядра, що презентує його конкретизацію та розширення.

У повсякденній свідомості носіїв мови концепт ПЕРЕГОВОРИ, сприймаються через призму антропоцентризму та життєвого досвіду, зазнав повної деструкції, трансформувавшись у концепти «загрози», «екзистенційного ризику». Вербалізація концепту презентується використанням сленгу, неологізмів, експресивних фразеологізмів. Це робить аналізований концепт значно багатограннішим, динамічнішим, емоційно забарвленим, але водночас суб'єктивним.

Метафоричне осмислення переговорів у сучасній українській мовній картині світу дозволило виділити домінантні метафоричні моделі наївної свідомості (ПЕРЕГОВОРИ – ТОРГ; ПЕРЕГОВОРИ – ГРА/ВИСТАВА; ПЕРЕГОВОРИ – ЦЕ ПАСТКА/ВІЙНА; ПЕРЕГОВОРИ – ЦЕ ХВОРОБА; ПЕРЕГОВОРИ – ЦЕ БУДІВНИЦТВО; ПЕРЕГОВОРИ – ЦЕ ПОЧУТТЯ/ЕМОЦІЇ), які вказують на сприйняття процесу як складного психоемоційного акту, а не лише формальної процедури.

Зроблений аналіз не дає уявлення про усі можливі метафоричні втілення концепту ПЕРЕГОВОРИ З РОСІЄЮ. Застосування запропонованої методики на більш репрезентативному матеріалі становить перспективи подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Голубовська І. О. Етноспецифічні константи мовної свідомості : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.15. Київ, 2004. 29 с.
3. Кащишин Н. Є. Дипломатичні переговори: лінгвопрагматичний аспект і стратегічний потенціал. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Гельветика, 2019. Том 1. № 10. С. 73–77.
4. Краснобаєва-Чорна Ж. Сучасна концептологія : концепт життя в українській фраземіці. Донецьк : ДонНУ, 2009. 201 с.
5. Летюча Л., Бочарова І. Морбальна метафора як спосіб репрезентації концепту *гібридна війна*. *Актуальні питання гуманітарних наук*: міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2023. Вип. 61. Том 4. С. 41–47. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-4-7>.
6. Міщенко А. Б. Дипломатичний шлях завершення російсько-української війни крізь призму довіри громадян до державних інституцій як інструменту легітимації переговорів. *Міжнародні відносини : теоретико-практичні аспекти*, 2024. 14, С. 152–167. URL: <http://international-relations.knukim.edu.ua/article/view/319367/310082> (дата звернення: 08.02.2025).
7. Селіванова О. О. Проблеми концептуального моделювання в сучасних мовознавчих студіях. *Лінгвістичні студії* : Зб. наукових праць. 2006. Вип. 2. С. 7–13.
8. Словник-ua. URL: <https://slovyk.ua/index.php?swrd> (дата звернення: 14.02.2026).
9. Mizin K., Letiucha L. The Linguo-Cultural Concept TORSCHLUSSPANIK as the Representative of Ethno-Specific Psycho-Emotional State of Germans. *PSYCHOLINGUISTICS*. 2019. 25(2). 234–249. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2019-25-2-234-249>.

REFERENCES

1. Busel V. T. (2005) Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainiskoi movy. [Great explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Kyiv: Irpin: VTF «Perun». 1728 [in Ukrainian].
2. Holubovska I. O. (2004) Etnospetsyfychni konstanty movnoi svidomosti. [Ethno-specific constants of linguistic consciousness]. Extended abstract of Doctor's thesis. Kyiv. 29 s. [in Ukrainian].
3. Kashchysyn N. Ye. (2019) Dyplomatychni perehovory: lnhvoprahmatychnyi aspekt i stratehichnyi potentsial. [Diplomatic negotiations: linguopragmatic aspect and strategic potential]. Zakarpatski filolohichni studii. Uzhhorod: Helvetica. 1 (10). 73–77. [in Ukrainian].
4. Krasnobaieva-Chorna Zh. (2009) Suchasna kontseptolohiia: kontsept zhyttia v ukrainiskii frazemitsi. [Modern conceptology: the concept of life in Ukrainian phraseology]. Donetsk: DonNU, 201 s. [in Ukrainian].
5. Letiucha L., Bocharova I. (2023) Morbialna metafora як sposib reprezentatsii kontseptu hibrydna viina. [Morbial metaphor as a way of representing the concept of hybrid war]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zb. nauk. pr. molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. 61. 4. 41–47. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-4-7>. [in Ukrainian].
6. Mishchenko A. B. (2024) Dyplomatychnyi shliakh zavershennia rosiisko-ukrainiskoi viiny kriz pryзму doviry hromadian do derzhavnykh instytutsii yak instrumentu lehitymatsii perehovoriv. [The diplomatic way of ending the Russian-Ukrainian war through the prism of citizens' trust in state institutions as a tool for legitimizing negotiations]. Mizhnarodni vidnosyny: teoretyko-praktychni aspekty, 14. 152–167. URL: <http://international-relations.knukim.edu.ua/article/view/319367/310082> (accessed: 08.02.2025). [in Ukrainian].
7. Selivanova O. O. (2006) Problemy kontseptualnoho modeliuвання v suchasnykh movoznavchykh studiiakh. [Problems of conceptual modeling in modern linguistic studies]. Lnhvistychni studii: Zb. naukovykh prats. 2. 7–13. [in Ukrainian].
8. Slovyk-ua. URL: <https://slovyk.ua/index.php?swrd> (accessed: 14.02.2026). [in Ukrainian].
9. Mizin K., Letiucha L. (2019) The Linguo-Cultural Concept TORSCHLUSSPANIK as the Representative of Ethno-Specific Psycho-Emotional State of Germans. *PSYCHOLINGUISTICS*. 25(2). 234–249. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2019-25-2-234-249>.

Дата першого надходження статті до видання: 25.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.04.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

